

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНФРАСТРУКТУР В УКРАЇНІ

У статті розглянуті актуальні проблеми правового забезпечення функціонування дослідницьких інфраструктур в Україні. Наукова робота підготовлена у межах теми фундаментального дослідження «Правові механізми нової науково-дослідницької інфраструктури» (номер державної реєстрації РК УкрІНТЕІ № 0121U113768). Визначено, що дослідницька інфраструктура як важливий фактор розвитку сфер наукової, науково-технічної, інноваційної та освітньої діяльності знаходиться у стані недостатнього фінансового, організаційного та правового забезпечення незважаючи на визначеність концептуальних засад розвитку дослідницьких інфраструктур на національному рівні. Розглянуті окремі положення Концепції Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року, яка встановила важливість створення необхідних організаційних, правових та фінансових умов для розвитку системи дослідницьких інфраструктур в Україні. Зазначено, що відновлення дослідницької інфраструктури в Україні є важливим завданням, яке повинно вирішуватися згідно з певними стратегічними напрямками, тобто потребує не лише наявності фінансових ресурсів, а й ретельної стратегії, яка враховує сучасні економічні умови, з якими зіткнулася країна внаслідок тривалого воєнного стану та інші пов'язані з цими умовами зовнішні та внутрішні фактори впливу. Зроблені висновки, що незважаючи на визначення концептуальних засад розвитку дослідницьких інфраструктур до введення воєнного стану, відповідна цільова програма досі не прийнята та має статус проекту, тому, враховуючи поточні виклики, ці засади потребують вдосконалення із розробленням нової Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні оновленого терміну реалізації. Крім цього, вбачається за доцільне продовжити процес удосконалення чинного законодавства (в тому числі і документів державного стратегічного планування) щодо функціонування дослідницьких інфраструктур із застосуванням системного підходу, що забезпечить належний рівень розвитку та відновлення системи дослідницьких інфраструктур.

Ключові слова: дослідницька інфраструктура, концепція, наукова діяльність, правове регулювання, системність.

Постановка проблеми. Проблеми належного правового забезпечення функціонування, відновлення та розвитку дослідницьких інфраструктур набувають особливої актуальності в умовах воєнного стану та тривання євроінтеграційних процесів.

Дослідницька інфраструктура справляє глибокий вплив на те, як організовуються та проводяться наукові дослідження на національному та міжнародному рівні, останні відкривають доступ до зростаючих обсягів існуючих даних і полегшують їх використання, створюючи загальні стандарти документації та технічні платформи, через які дані можуть швидко переміщатися, зі збільшенням кількості доступних даних у широкому діапазоні дисциплін і тем дослідники можуть покладатися на великі масиви даних для вирішення своїх дослідницьких питань [1, с. 467].

Отже, враховуючи зазначену впливовість дослідницької інфраструктури на рівень ефективності наукових досліджень, питання правового забезпечення її належного функціонування набувають особливої важливості. Разом з цим, попри прийняття великої кількості законодавчих змін та концептуалізації сфери розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні, деякі проблеми залишаються невирішеними. Тому слід погодитися з думкою, що ефективному використанню дослідницької інфраструктури перешкоджає ряд фінансових та регуляторних проблем, обидві категорії проблем є взаємопов'язаними: так недосконалість нормативно-правового регулювання заважає й ефективному фінансовому розвитку [2, с. 36].

Метою статті є висвітлення особливостей та проблематики правового регулювання функціонуван-

ня дослідницьких інфраструктур на національному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розбудови та розвитку дослідницької інфраструктури присвячені наукові праці багатьох вчених. А. М. Любчик та І. О. Мамаєвим були дослідженні правові та організаційні питання збору та обігу даних в аспекті інформаційного забезпечення дослідницьких інфраструктур [3]. Аналізу правової основи розбудови та розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні присвячені наукові пошуки О. С. Головащенко [4], авторка у своєму дослідженні резюмує, що для приведення у відповідність вітчизняного законодавства, необхідно визначити пріоритетні напрямки вдосконалення національних дослідницьких та інноваційних систем в Україні, що у свою чергу потребує врахування пріоритетів та досвіду ERA.

В. П. Кохан розглядала проблеми законодавчого забезпечення моніторингу діяльності дослідницьких інфраструктур [5]. Питання класифікації дослідницьких інфраструктур в Україні вивчалися науковцями А. П. Федчук, І. О. Цибенко, С. В. Жеребчук, які дійшли висновку, що розробляючи вітчизняну систему таксономії дослідницьких інфраструктур необхідно врахувати те, що, на відміну від ЄС, українське законодавство містить багато прогалин, а також різні форми існування дослідницьких інфраструктур, що по різному врегульовані законодавством, з урахуванням чого, пряме застосування європейських практик щодо класифікації українських дослідницьких інфраструктур не вбачається можливим [6]. Також цікавою є наукова праця закордонних вчених D. Sarpong, D. Boakye, G. Ofosu, D. Botchie, [7], в якій автори висловлюють пропозиції щодо надання пріоритету зміцненню двосторонніх зв'язків між інвестиціями в дослідження та розробки та створення сучасної науково-дослідної інфраструктури.

Всі вказані дослідження складають цінний науковий базис з вивчення зазначених проблем, втім, питання правового забезпечення функціонування дослідницьких інфраструктур потребують додаткових наукових напрацювань в мінливих умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу. В умовах запровадження правового режиму воєнного стану, сфери наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності відіграють визначальну роль у ефективному розвитку національної економіки. Попри це дослідницька інфраструктура як важливий фактор розвитку зазначених сфер і досі знаходиться у стані недостатнього фінансового, організаційного та правового забезпечення незважаючи на визначеність концептуальних засад розвитку дослідницьких інфраструктур на національному рівні. Дійсно, Концепція Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026

року [8] визначила важливість створення необхідних організаційних, правових та фінансових умов для розвитку системи дослідницьких інфраструктур в Україні, підвищення їх конкурентоспроможності, а також розвитку сфер наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в частині доступу вчених до передових дослідницьких інфраструктур в Європейському Союзі. У зазначеній Концепції встановлені наступні недоліки, а саме відсутність: 1) системної державної політики щодо розвитку дослідницьких інфраструктур і багаторічне недофінансування капітальних видатків на підтримку та оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та закладів вищої освіти; 2) системного розвитку дослідницьких інфраструктур та державної політики у зазначеній сфері, що унеможливорює розвиток сфер наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності та вимагає системного та цілісного підходу до розв'язання зазначеної проблеми шляхом затвердження Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року. Також вказана концепція окреслила очікувані результати від втілення програмного методу, якими прогнозувалися: створення та функціонування щонайменше 50 центрів колективного користування обладнанням, дев'яти державних ключових лабораторій, трьох національних наукових центрів; створення і впровадження системи взаємодії між наявними та новими українськими е-інфраструктурами з урахуванням сучасних практик Європейського дослідницького простору; створення умов для запровадження в Україні нових дослідницьких інфраструктур європейського рівня; отримання вченими та суб'єктами інноваційної діяльності доступу до конкурентоспроможної дослідницької інфраструктури та вмотивованість займатися науковою та науково-технічною діяльністю на високому рівні, що дасть можливість припинити процес відпливу наукового потенціалу як людського ресурсу за кордон.

Зазначені очікувані результати від реалізації програмного методу були регламентовані для досягнення до 2026 року, втім, незважаючи на те, що відповідна державна цільова програма і досі має статус проекту (та потрібним вбачається оновлення концептуальних напрямів та розробка нової державної цільової програми із зміною термінів реалізації), вказані результати потребують аналізу на предмет ідентифікації реальному стану їх досягнення.

Слід звернути увагу, що дослідницькі інфраструктури сприяють досягненню вагомих результатів у фундаментальних дослідженнях та розвитку передових технологій та стали базисом для проведення науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності (R&D), при чому зростання якості дослідницьких послуг сприяє формуванню наукового спів-

товариства та відіграє ключову роль у розбудові розвиненого науково-дослідницького та інноваційного середовища [9, с. 52, 53]. Отже не має сумніву у ролі дослідницьких інфраструктур щодо розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Втім чинні документи стратегічного планування, наприклад, Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року [10] не приділяє необхідної уваги питанням розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні. Тому, варто підкреслити, що наразі потребують оновлення концептуальні засади функціонування та розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні та практично відсутнє стратегічне планування у зазначеній сфері. При чому, наукова важливість дослідницьких інфраструктур має бути продемонстрована на кожному етапі науково-дослідної діяльності, разом із підтримкою дослідників, подібним чином будь-які рішення щодо розбудови та розвитку дослідницьких інфраструктур повинні прийматися органами держави, в ідеалі залучаючи зацікавлені сторони з академічної та промислової сфери [11, с. 399].

Звертаємо увагу і на те, що Верховна Рада України 6 червня 2024 року прийняла за основу проект Закону про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених (реєстр. №10218 від 06.11.2023) [12], поданий Кабінетом Міністрів України (із доопрацюванням положень відповідно до ч. 1 ст. 116 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» [13]).

Так, вищевказаним законопроектом пропонується [14]:

- адаптувати законодавство України до законодавства ЄС щодо суб'єктів дослідницької інфраструктури та регулювання їх діяльності;

- виокремити об'єкти дослідницької інфраструктури;

- оновити норми Закону щодо центрів колективного користування науковим обладнанням, державних ключових лабораторій та національних наукових центрів в частині визначення їх основних завдань діяльності, необхідності відкритого доступу до них та способів об'єднання з метою оптимального використання основних фондів (у тому числі об'єктів дослідницької інфраструктури), оборотних засобів та фінансових активів для проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, надання науково-технічних послуг, проведення наукової і науково-технічної експертизи, підготовки кадрів;

- усунути законодавчі неузгодженості, що мають місце у положеннях Закону та стосуються функціонування різних суб'єктів дослідницької інфраструктури;

- дати законодавче визначення понять «постдокторант», «постдокторантура» та «постдокторальні наукові дослідження»;

- уточнити статус і повноваження Рад молодих вчених;

- розширити напрями грантової підтримки Національним фондом досліджень України на програми навчання в аспірантурі (ад'юнктурі), докторантурі, інтернатурі, резидентурі тощо.

Отже, зазначений законопроект регламентує важливі питання удосконалення чинного законодавства, що регулює питання дослідницьких інфраструктур, а саме норм, що стосуються створення умов та правил забезпечення діяльності різних суб'єктів дослідницької інфраструктури та сприяння їх об'єднанню, з метою оптимального використання основних фондів (в тому числі об'єктів дослідницької інфраструктури) оборотних засобів та фінансових активів для проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, надання науково-технічних послуг, проведення наукової і науково-технічної експертизи, підготовки кадрів, що безпосередньо вказано у пояснювальній записці до проекту. Окрема увага у законопроекті також приділена важливому питанню щодо інформаційного упорядкування даних щодо дослідницьких інфраструктур, що надасть змогу реалізувати принципи цифровізації та прозорості при систематизації вказаних даних. Отже, удосконалення чинного законодавства щодо умов функціонування дослідницьких інфраструктур має вирішальне значення для їх відновлення та розвитку.

Слід також додати, що відновлення дослідницької інфраструктури в Україні є важливим завданням, яке повинно вирішуватися згідно з певними стратегічними напрямами, тобто потребує не лише фінансових ресурсів, а й ретельної стратегії, що враховує сучасні економічні умови, з якими зіткнулася країна внаслідок тривалого воєнного стану та інші пов'язані з цими умовами зовнішні та внутрішні фактори впливу.

У матеріалах робочої групи «Освіта і наука» Проекту Плану відновлення України [15] у розділі Ключові виклики «Освіта і наука» одним з інфраструктурних викликів є зруйнована/пошкоджена дослідницька інфраструктура, втрата науково-технічної інформації, даних, колекцій, архівів, загроза роботі стратегічно важливих об'єктів дослідницької інфраструктури. Серед ключових можливостей у межах напрямку «Освіта і наука» визначені: повноправна інтеграція до Європейського та світового дослідницького простору та залучення міжнародних додаткових коштів для фінансування відбудови та модернізації закладів освіти та дослідницької інфраструктури. Окрім цього, ключовими обмеженнями

напрямку «Освіта і наука» визначені такі системні обмеження, як застаріла та недостатня дослідницька та інноваційна інфраструктура (від будівель до обладнання), осучаснення якої потребує значних коштів, відсутність стратегії розвитку інфраструктури, підкріпленої необхідними ресурсами.

В зазначеному контексті слід погодитись, що відновлення дослідницької інфраструктури України є надзвичайно складним завданням, оскільки йдеться не про відбудову після окремих надзвичайних подій, а про системне оновлення на засадах «краще, ніж було» після тривалого періоду кризи та значних обсягів руйнувань, тобто, в умовах повномасштабної та довготривалої війни відновлення дослідницької інфраструктури має бути складовою стратегій відновлення наукової та інноваційної діяльності і країни загалом, які реалізуються як системна політика ще під час кризи [16]. Втім, як раніше зазначалося, питання розвитку дослідницької інфраструктури не є складовою основного стратегічного документа в інноваційній сфері.

Висновки. Отже, питання правового забезпечення розвитку дослідницьких інфраструктур неодноразово досліджувалися різними науковцями ще до агресії Російської Федерації. Незважаючи на концептуальну регламентацію основних засад розвитку дослідницьких інфраструктур до введення воєнного стану, відповідна цільова програма досі не прийнята та має статус проекту, тому, враховуючи поточні виклики, зазначені концептуальні засади потребують вдосконалення із розробленням та прийняттям нової Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні оновленого терміну реалізації. Крім цього, вбачається за доцільне продовжити та прискорити процес удосконалення чинного законодавства (в тому числі і документів державного стратегічного планування) щодо функціонування дослідницьких інфраструктур із застосуванням системного підходу, що забезпечить належний рівень розвитку та відновлення системи дослідницьких інфраструктур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Любич А. М., Огієнко І. В. Деякі аспекти становлення та розвитку дослідницьких інфраструктур та суб'єктів наукової та науково-технічної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2022. Випуск 70. С. 466–471. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.76>.
2. Глібка С. В., Мамаєв І. О. Забезпечення ефективності та доступності дослідницької інфраструктури в Україні. Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Вип. 6: *Інноваційний процес в умовах глобальних викликів* : за матеріалами круглого столу (м. Харків, 5 жовтня 2021 року) / за ред. С. В. Глібка, І. В. Подрез-Ряполової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2021. 198 с. С. 30–40. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Conf_05.10.21/Conf_05.10.21.pdf.
3. Любич А. М., Мамаєв І. О. Актуальні питання інформаційного забезпечення дослідницьких інфраструктур. *Право та інновації*. 2022. № 2 (38). С. 35–41. DOI: [10.37772/2518-1718-2022-2\(38\)-4](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2(38)-4).
4. Головащенко О. С. Правова основа розбудови системи дослідницьких інфраструктур в Україні. *Право та інновації*. 2022. № 3 (39). С. 30–34. DOI: [10.37772/2518-1718-2022-3\(39\)-4](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-3(39)-4).
5. Кохан В. Пропозиції до закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» в частині забезпечення моніторингу діяльності дослідницьких інфраструктур. *Grail of Science*. 2022. No 17. Р. 146–147. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.025>.
6. Федчук А. П., Цибенко, І. О., Жеребчук, С. В. Проблеми законодавчого регулювання та класифікації вітчизняних дослідницьких інфраструктур як компонента розвитку економіки держави. *Economic Synergy*. 2023. No 2. Р. 193–203. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-2-14>.
7. Sarpong D., Boakyee D., Ofori G., Botchie D. The three pointers of research and development (R&D) for growth-boosting sustainable innovation system. *Technovation*. 2023. Volume 122, 102581. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2022.102581>.
8. Концепція Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 322-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-2021-%D1%80#Text>.
9. Головащенко О. С. До питання розвитку дослідницької інфраструктури в умовах глобалізації. Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Вип. 7: Актуальні питання розбудови науково-дослідницької інфраструктури : за матеріалами інтернет-конференції (м. Харків, 28 лютого 2022 року) / за ред. С. В. Глібка. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2022. С. 51–57. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/conf_28.02.22.pdf.
10. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>.

11. Головащенко О. С. До питання довгострокової стійкості дослідницьких інфраструктур в умовах сьогодення. *Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України : Цифрові трансформації України 2023: виклики та реалії* : за матеріалами IV Круглого столу (м. Харків, 29 вересня 2023 року) / за ред. С. В. Глібка та ін. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2023. 421 с. С. 51–57. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/conf_29.09.23.pdf#page=109.
12. Проект Закону № 10218 від 06.11.2023 «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43122>.
13. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI (в редакції від 31.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#n920>.
14. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/250495.html>.
15. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Освіта і наука». 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/education-and-science.pdf>.
16. Дослідницька інфраструктура в умовах повоєнного відновлення: від порятунку до зростання. Проект «Наука в небезпеці». 2024. URL: <https://scienceatrisk.org/storage/lp/123/81995af7b0f916d324508907fe2c71096ae320a7.pdf>.

REFERENCES

1. Liubchych, A. M., & Ohienko, I. V. (2022). Some aspects of the formation and development of research infrastructures and subjects of scientific and scientific-technical activity. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. Ser. PRAVO, 70, 466–471. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.76> [in Ukrainian].
2. Hlibko, S. V., & Mamaiev, I. O. (2021). Ensuring the effectiveness and accessibility of research infrastructure in Ukraine. *Collection of scientific works NDI PZIR NAPRN Ukrainy. Issue 6: Innovation process under global challenges: Proceedings from the round table* (pp. 30–40). Hlibko, S. V. & Podrez-Riapolova, I. V. (Eds.). Kharkiv: NDI PZIR NAPRN Ukrainy. Retrieved from: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Conf_05.10.21/Conf_05.10.21.pdf [in Ukrainian].
3. Liubchych, A. M., & Mamaiev, I. O. (2022). Current issues of information support for research infrastructures. *Law and Innovations*, 2(38), 35–41. [10.37772/2518-1718-2022-2\(38\)-4](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2(38)-4) [in Ukrainian].
4. Holovashchenko, O. S. (2022). The legal framework for building a system of research infrastructures in Ukraine. *Law and Innovations*, 3(39), 30–34. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-3\(39\)-4](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-3(39)-4) [in Ukrainian].
5. Kokhan, V. (2022). Proposals to the Law of Ukraine «On Scientific and Scientific-Technical Activity» regarding monitoring the activities of research infrastructures. *Grail of Science*, 17, 146–147. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.025> [in Ukrainian].
6. Fedchuk, A. P., Tsybenko, I. O., & Zherebchuk, S. V. (2023). Problems of legislative regulation and classification of domestic research infrastructures as a component of the state's economic development. *Economic Synergy*, 2, 193–203. <https://doi.org/10.53920/ES-2023-2-14> [in Ukrainian].
7. Sarpong, D., Boakye, D., Ofosu, G., & Botchie, D. (2023). The three pointers of research and development (R&D) for growth-boosting sustainable innovation system. *Technovation*, 122, art. 102581. <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2022.102581>.
8. Concept of the State Target Program for the Development of Research Infrastructures in Ukraine until 2026: Approved by the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 322-r (2021, April 14). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Holovashchenko, O. S. (2022). On the development of research infrastructure in the context of globalization. *Collection of scientific works NDI PZIR NAPRN Ukrainy. Issue 7: Current issues in the development of research infrastructure: Proceedings from the online conference* (pp. 51–57). Hlibko, S. V. (Ed.). Kharkiv: NDI PZIR NAPRN Ukrainy,. Retrieved from https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2022/11/conf_28.02.22.pdf [in Ukrainian].
10. Strategy for the development of the field of innovation activity until 2030: Approved by the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 526-r (2019, July 10). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
11. Holovashchenko, O. S. (2023). On the long-term sustainability of research infrastructures in modern conditions. *Collection of scientific works NDI PZIR NAPRN Ukrainy: Digital transformations of Ukraine 2023: challenges and realities: Proceedings of the IV round table* (pp. 51–57). Hlibko, S. V. et al. (Eds.). Kharkiv: NDI PZIR NAPRN

- Ukrainy. Retrieved from https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/conf_29.09.23.pdf#page=109 [in Ukrainian].
12. Draft Law, No. 10218 (2023, November 6), On Amendments to the Law of Ukraine ‘On Scientific and Scientific-Technical Activity’ concerning research infrastructure and support for young scientists. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43122>.
 13. On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine: Law of Ukraine, No. 1861-VI (2010, February 10), (as of December 31, 2023). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#n920>.
 14. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/250495.html> [in Ukrainian].
 15. Draft Plan for the Reconstruction of Ukraine. Materials of the Working Group «Education and Science.» (2022). Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/education-and-science.pdf> [in Ukrainian].
 16. Research Infrastructure in the Post-War Recovery: From Rescue to Growth. Project «Science at Risk». (2024). Retrieved from: <https://scienceatrisk.org/storage/lp/123/81995af7b0f916d324508907fe2c71096ae320a7.pdf> [in Ukrainian].

PAVLIUTIN YURI

2nd PhD in Law, Associate Professor, Leading researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

LEGAL ASPECTS OF THE FUNCTIONING OF RESEARCH INFRASTRUCTURES IN UKRAINE

Problem setting. The problems of proper legal support for the functioning, restoration and development of research infrastructures become especially relevant in the conditions of martial law and the continuation of European integration processes. Taking into account the influence of the research infrastructure on the level of effectiveness of scientific research, the issues of legal support for its proper functioning are of particular importance. At the same time, despite the adoption of a large number of legislative changes and conceptualization of the field of development of research infrastructures in Ukraine, some problems remain unresolved. Therefore, one should agree with the opinion that the effective use of research infrastructure is hindered by a number of financial and regulatory problems, both categories of problems are interrelated: thus, the imperfection of regulatory and legal regulation also hinders effective financial development.

Purpose of research is to highlight the peculiarities and issues of legal regulation of research infrastructures at the national level.

Analysis of recent researches and publications. The scientific works of many scientists are devoted to the issue of building and developing the research infrastructure. A. M. Liubchych, I. O. Mamaiev studied legal and organizational issues of data collection and circulation in the aspect of information support of research infrastructures. The scientific researches of O.S. Holovashchenko are devoted to the analysis of the legal basis for the construction and development of research infrastructures in Ukraine, the author summarizes in her research that in order to bring national legislation into line, it is necessary to determine the priority directions for improving the national research and innovation systems in Ukraine, which in turn, needs to take into account ERA's priorities and experience. V. P. Kohan considered the problems of legislative support for monitoring the activity of research infrastructures. The issue of classification of research infrastructures in Ukraine was studied by scientists A. P. Fedchuk, I. O. Tsybenko, S. V. Zherebchuk, who came to the conclusion that when developing a national system of taxonomy of research infrastructures, it is necessary to take into account the fact that, unlike the EU, Ukrainian legislation contains many gaps, as well as different forms of existence of research infrastructures, which are regulated in different ways by legislation, taking into account that, the direct application of European practices regarding the classification of Ukrainian research infrastructures is not considered possible.

Article's main body. The legal regime of martial law and the complication of the conditions for carrying out scientific and scientific and technical activities dictate new rules, taking into account the need to meet European standards in the field of science and innovation. Despite this, the research infrastructure as an important factor in the development of these areas is still in a state of insufficient financial, organizational and legal support, despite the determination of the conceptual foundations of the development of research infrastructures at the national level. Improvement of legislative mechanisms regarding the conditions of operation of research infrastructures are of crucial importance for their restoration. It should also be added that the restoration of the research infrastructure in Ukraine is an important task that must be solved

according to certain strategic directions, that is, it requires not only financial resources, but also a careful strategy that takes into account the modern economic conditions that the country faced as a result of the long-term state of war and other external and internal influencing factors related to these conditions. It should be agreed that the restoration of the research infrastructure of Ukraine is an extremely difficult task, since it is not about reconstruction after individual extraordinary events, but about systemic renewal after a long period of crisis and significant amounts of destruction, that is, in the conditions of a full-scale and long-term war, the restoration of the research infrastructure should be a component strategies for the restoration of scientific and innovative activity and the country in general, which are implemented as a systemic policy even during the crisis. However, as mentioned earlier, the issue of development of research infrastructure is not a component of the main strategic document in the field of innovation.

Conclusions and prospects for the development. Therefore, the issue of legal support for the development of research infrastructures was repeatedly studied by various scientists even before the aggression of the RF. Despite the conceptual regulation of the development of research infrastructures before the introduction of martial law, the corresponding target program has not yet been adopted and has the status of a project, therefore, taking into account the current challenges, the conceptual principles need to be improved with the development and adoption of a new State target program for the development of research infrastructures in Ukraine with an updated implementation period. In addition, it is considered expedient to continue the process of improving the current legislation (including state strategic planning documents) regarding the functioning of research infrastructures using a systemic approach, which will ensure the proper level of development and restoration of the system of research infrastructures.

Key words: research infrastructure, concept, scientific activity, legal regulation, systematicity.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Павлютін Ю. М. Правові аспекти функціонування дослідницьких інфраструктур в Україні. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). С. 109–115.